

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah.
Valja za vse leto..... \$6.00
Za pol leta..... \$3.00
Za New York celo leto..... \$7.00
Za inozemstvo celo leto..... \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily
in the United States.
Issued every day except Sundays
and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: 2876 CORTLANDT.

Entered as Second Class Matter, September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

TELEFON: 4687 CORTLANDT.

NO. 228. — ŠTEV. 228.

NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 29, 1921. — ČETRTEK, 29. SEPTEMBRA, 1921.

VOLUME XXIX. — LETNIK XXIX.

KONFERENCA PRO TI BREZPOSELNOSTI

KAPITALISTI ZATRUJEJO, DA LJUDJE NOČEJO DELATI LEDOUX PROTI GOMPERSU. — VLADA JE SUDGOVORNA ZA SEDANJE NEZNOSNE RAZMERE. — PAR MALOVREDNIH PREDLOGOV.

Washington, D. C., 27. sept. — Konferenca proti brezposelnosti, ki zboruje tukaj je imenovala deset odborov, da pripravijo priporočila za platno zborovanje. Prvi med temi odbori je prišel do soglasja oni, katere so povabili pripraviti glede izjemnih odredb privatnih podjetnikov.

Odbor je soglasno odločil poročilo, ki bo predloženo 5. oktobra skupni konferenci. V tem priporočilu je rečeno, naj se v vsakem obratu skrči delovni čas, da bo na ta način mogoče zaposliti večje število ljudi.

Predlogi poročila se bodo glasili, naj vsaka tovarna sprejme več delavcev, ki naj bi pa delali po par dni na teden in naj porabi dobe leta, ki je nanj dela, za to, da se izpopolni svoja skladišča ter izvrši potrebne popravila.

Natančno besedilo poročila še ni bilo objavljeno.

Temu komiteju ne pripadajo le industrijski, kot je magnat Schwab, temveč tudi Samuel Gompers in Mrs. Sara Conway, člana zveze tekstilnih delavcev.

E. F. Phelps, ravnatelj statističnega urada v državi Mass., je izjavil, da je eden izmed vzrokov nezaposlenosti tudi ta, da nečelje delavci sprejeti dela za skrajne ali zmanjšane pence.

Phelps je bil med pričani, katere je večerjal zašilski konferenci odbor.

Do dramatičnega prizva je prišlo, ko se je skušal Urban Ledoux, to je gni, ki je na dražbi prodajal delavce v Bostonu, obregnuti ob Samuela Gompersa. Rekel je, da bi morale organizacije ustanoviti izkuhe za nezaposlene, ki so vendar njih tovariši.

Gompers pa mu je odvrnil, da skušajo delavske organizacije rešiti problem na pošten drugačen način, nakar se je odstranil ter ni hotel več poslušati čuška iz Bostona, o katerem se trdi, da nima nobenega zveza z delavske probleme.

Luter Steward, predsednik narodne federacije zveznih uslužbencev je dolžil administracijo, da je neodgovorna pri razpisovanju bed, ker je spodila iz službe na tisoče uslužbencev Strica Sava.

Ko pa je hotel priložiti dokazilni material za svojo trditve, mu je predsednik odbora rekel, da nima odsek pravice, pečati se s to zadevo.

EBERT NIMA VEČ KOT TISOČ DOLARJEV NA LETO.

Berlin, Nemčija, 28. sept. — Ker postajajo življenjski stroški vedno večji, je nemški predsednik Ebert zahteval, da bi se do odstopil, če mu ne bo parlament povišal plače. Predsednik Ebert dobiva plačo, ki znaša manj kot tisoč ameriških dolarjev na leto. K tej svoti pride še letni osemsto dolarjev za pogoščene diplomate in državnikov, ki ga obiščejo.

Od svoje plače mora Ebert plačati nekako 40 dolarjev dnevniškega davka. Vlade stranke, večinski socialisti, centre in demokrate so se dogovorili, da bi do zopet postavili Eberta kot kandidata za predsedniški urad.

Ko so ga vprašali, če je pripravljen znova kandidirati, je izjavil, da ne more izhajati s svoje plače, ki znaša 120.000 mark. Plačila 100.000 mark bi komaj zadostovala, da pokrije svoje izdatke za državne obede ita. vsprico sedanje druginje. Če mu parlament ne bo dovolil tega ne bo več nastopil kot kandidata, ker bo za brest v dolgeve

NOV REKORD V ZRAČNEM POLETU.

Pariz, Francija, 27. septembra. Na letalnem polju v Villeneuve, v bližini Etampes, je večerjavi-javik Sadi Lecoq pobil svoj lastni rekord, ko je dosegel s svojim aeroplanom brzino 330 kilometrov na uro, ali 205 milj. Francoski aeronavtični klub je nadzoroval polet. Aeroplan je letel v višini dvajsetih metrov nad zemljo in odmerilo se je razdaljo enega kilometra, katero je preletel Lecoq v približno desetih sekundah ali sto metrov na eno sekundo.

Na istem letalnem polju je našel pretekli teden svojo smrt tekmeec Lecoq, Dromet.

ZRAKOPLOVNA ZVEZA MED NEW YORKOM IN KUBO.

Neka družba je ustanovila redno zrakoplovno zvezo med New Yorkom in Kubo. Pristojbina je precejšnja, toda ameriškim milijonarjem ni veliko za par tisočakov, samo da se zamorejo kot dobri Amerikanci napiti na Kubo-prepoveda ne pijače.

NEMŠKI SOCIALIZISTI IN IGRALEC ARBUCKLE KAPITALISTI ZDRUŽENI IZPUŠČEN NA PROSTO

Republikanskemu bloku je sedaj zagotovljen obstoj, ker je bilo mogoče dobiti koncesije.

Berlin, Nemčija, 28. sept. — Ustvarjenje republikanskega bloka v nemškem državnem zboru je sedaj skoraj zagotovljeno na temelju medsebojnih koncesij od strani večinskih socialistov ter nemških industrijskih strank.

Nemški večinski socialisti so žrtvovali svoje strankarske principe ter priznali potrebo podpore od strani republikancev v njih opoziciji proti junkerjem in nazadnjakom.

Tudi nemška veleindustrija se skuša izogniti vsakemu javnemu sporu z delom, kajti tak spor bi ogrozil vse načrte glede novega obdobja.

Opozicija v vrstah delavske stranke proti kateremukoli so delovanju z industrijo bo odgovorna za burno debato v državnem zboru, ko se bo razpravljalo o najbolj važnih zadevah izza časa, ko je bila odobrena versail-ska mirovna pogodba.

Ta opozicija delavstva bo najbrže onemogočila Gustavu Stresemannu, načelniku stranke veleindustrijalec sprejem kanclerstva in mesto zunanje ministar, če bi mu kaj takega ponudili. V govoru, ki ga je imel pred kratkim in v poznejših ugotovilih je jasno izjavil, da bo njegova stranka stopiti v sedaj obstoječi kabinet, kateremu načeljuje Wirth.

Čeprav hočejo socialisti obdržati Wirtha na krmilu, ustraja stranka veleindustrijalec pri svoji zahtevi, da mora izginiti.

Do krize bo najbrže prišlo, ko bo predložena državnemu zboru nova davčna predloga v prvih dneh oktobra. Za skrajno vrjetno smatrajo, da bo dal centrum kot nevtralna srednja stranka, novega kanclerja.

VELIKA VROČINA V CALIFORNIJI.

Los Angeles, Cal., 27. sept. — Večera je bilo zaznamovati v južni Californiji neobičajne vročine za sedanjí letni čas. San Bernardin je imel najbolj vroči dan v teku tridesetih let, kajti toplotmer je kazal 108 stopinj. V Los Angeles je znašala temperatura 96 stopinj ter je bil to najbolj vroči septembarski dan izza leta 1913.

ROJAKI NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA" NAJVEČJI SLOVENSKE DNEVNIK V ZDR. DRŽAVAH

Obtožen je uboja, ne pa umora. V najslabšem slučaju bo sedel kvečjem deset let

San Francisco, Cal., 28. sept. — Sodnik Sylvan Lazarus je pozno nočjo odločil, da se bo moral kinematografski igralec Roscoe (Fatty) Arbuckle zagovarjati za stran uboja, ne pa za stran umora gledališke igralke Virginia Rappe. Med drugim je rekel:

— Če bi ga hotel obtožiti umora, bi moral imeti natančne dokaze, da je Arbuckle igralke posilil. Ker pa tega ni storil ter je tudi ni skušal posiliti, sem popolnoma upravičen, da ga obtožim uboja.

Kakorhitro so Arbuckleovi prijatelji položili varščino \$5000, se je Arbuckle odpeljal s svojimi advokati v velikem avtomobilu.

Zakon določa kazen za uboj od enega leta do desetih let. V najslabšem slučaju bo torej Fatty deset let sedel.

Kakorhitro je sodnik podal svojo odločitev, so obkolile Arbuckla ženske ter mu prišle čestitati.

Ko je hotel državni pravdnik nekaj ugovarjati, bi ga bile ženske kmalu izžvižgale.

WANDERER BO V PFIEK OBESEN

Springfield Ill., 28. sept. — Karel Wanderer, ki je bil spoznan krivim umora svoje žene in nekera razcapanega tujača bo obesen v petek dne 30. septembra, sglasno z izjavo urada guvernerja Smalla. Pomilostilni svet je odklonil njegovo prošnjo za pomilostenje.

Wanderer, prajni armadni častnik, je zasnoval zelo premeten način, kako iznebiti se svoje žene. Našli so njegovo ženo in nekera tujača ustrelnega v sobi in poleg obeh je stal Wanderer z revolverjem v roki. Rekel je, da je tujece vdrl v sobo ter ustrelil njegovo ženo, nakar je on ustrelil vlomilca. Pozneje se je izkazalo, da je sam izvršil dvojni umor.

PONESREČEN PODMORSKI ČOLN.

Los Angeles, Cal., 27. sept. — V pretekli noči se je potopil tukaj podmorski čoln "R-6" v trideset čevljev globoki vodi, ko so nekateri člani posadke polnili neki torpedi. Najmanj dva člana posadke sta utonila. V celeni je štela posadka podmorskega čolna dvajset mož.

RAZOROŽENJE NEMČIJE DOBRO NAPREDUJE

Razoroženje Nemčije je zadovoljivo napredovalo kot poročila medzavezniška komisija.

London, Anglija, 28. sept. — Sglasno z zadnjima poročili, ki so prišla v roke angleških odgovornih krogov, je izjavila medzavezniška komisija v Nemčiji, da je čisto zadovoljna z napredovanjem razoroženja v Nemčiji ter z uničenjem nemškega orožja.

Članek, ki je bil pred par dnevi objavljen v tisknjem Times in v katerem je rečeno, da se Nemčija ne briga za dobo, ki emuje obseg nemške armade na 100 tisoč mož, da pa bo v nasprotno obožiti, obliči in nastaniti osemstotisoč mož, se na temelju tega zadnjega sporočila brez vsake podlage ter je izničen.

V sporu se glasi. Niti najmanjše skrbi ni, da bi mogla Nemčija organizirati in opremiti z orožjem tako veliko armado, da bi mogla postati nevarna zavezniškom. Ljudi seveda ne manjka v Nemčiji, a manjka oreme in potrebne orožja.

Kot se glasi, je komisija skoraj zaključila svoje delo. Kolikor pride v poštev zplenjene in uničene orožja. Vso svojo pozornost posveča sedaj kontroli nad raznimi policijskimi formacijami v Nemčiji.

Do srede septembra je bilo v Nemčiji le še nekaj nad sto topov namenjenih za uničenje, in komisija pravi, da jih je bilo že 32.000 uničenih. Nadalje go uničili 30 milijonov nabasanih artilerijskih izstrelkov, to je gradov in šrapnelov in sedanjih je treba uničiti še nadaljnji milijon. Potem je treba uničiti še tri tisoč streljnih pušk (uničili so jih že nad 80.000).

Iz predloženih statistik je razvidno, da je bilo uničenih 355 milijonov revolverjev in drugega malega orožja. Uničiti je treba še devetdeset milijonov revolverjev.

SLEPARSKI PROHIBICIJSKI AGENTJE NA DELU.

Ewald Broeker, gostilničar v Elisabet, N. J., je danes za eno izkušnjo bogatejši. K njemu je namreč prišlo sedem mož, ki so se predstavili kot zvezni prebibijski agentje in odnesli iz njegove doma za dva tisoč dolarjev pijače. Sedem mož so pozneje aretirali v Newarku, ko so petjeli skozi mesto avtomobil, naložen s pijačo. Domnevajo, da so ravno ti odnesli Broekerju pijačo.

POLICIJA KRADE, PRODAJA IN ZAPLENJA ŽGANJE

ČIKAŠKA POLICIJA NASTOPA NA TRI NAČINE Z BUTLER-GARJI. — PRIČETEK VELIKE PREISKAVE. — ROPLANJE TOVORNIH KAR. — VELIKANSKI GRAFTERSKI SISTEM.

Chicago, Ill., 28. septembra. — Policijski načelnik Chas. Fitzmorris je kakor znano rekel, da je med 5000 čikaškimi policisti polovica butlergerjev. Danes pa je prišlo tekom vladne preiskave policijskega departmanta na dan, kakšnega načina so se posluževali čikaški policisti v svojih butlergerskih operacijah.

Prošnjo policijskega načelnika, naj mu zvezne oblasti pomagajo pri izčiščenju departmanta, so predložili zvezni veliki poroti, pred katero je pričalo veliko prič, večina policistov.

Eden izmed zaslišanih policistov je soglasno z zveznimi uradniki pojasnil, kako so postopali čikaški policisti pri tem. Člani policijske sile, organizirani v tople, so dobili naprej informacije glede pošiljatev žganja iz drugih mest v Chicago. Nato so ukradli žganje pod pretvezo, da ga zaplenijo.

Žganje so nato prodali precej poceni, kajti na ta način jim je bilo mogoče dobiti številne odjemalce, ki so odvzeli po cele zabojne blaga. Ko pa je prišlo žganje v roke onega, ki ga je kupil, se je oglašil pri njem policist ter zahteval precejšnjo svoto od sprejemnika za policijsko varstvo.

Kakorhitro je bila ta svota plačana, so nadaljni policisti vpriporili pogon na dotični prostor ter po sprejmu nadaljne pristojbine "zaplenili" pijačo, jo nato zopet prodali ter ponovili ta grafterski proces večkrat šestkrat ali sedemkrat, predno so izročili žganje najbolj priljubljenemu salonerju, da prodaja po drinkih za visoko ceno.

Sglasno z zveznimi uradniki bo segala preiskava do slučajja.

VELIK POŽAR V PARIZU.

Pariz, Francija, 28. septembra. Danes je uničil požar ene največjih department prodajal in sreč Fariza Printemps. Povzročeno škodo cenijo na 55 milijonov frankov. Celo požarna bramba je bila pozvana na lice mesta, da v spreči razširjenje požara. Prodajalna je zavzemala cel blok.

Plamen so danes zjutraj zapazili v pritličja, ko so prišli uslužbeni na delo. Ogenj se je velikansko naglo razširil v gorenja nadstropja ter uničil za milijone dolarjev vrednosti ženskih oblik, klobukov, kožuhov ter novih zalog, ki so ravnokar dospeli v Pariz.

Gledalci ki so zrl na požar s sosednjih streh, so z grozo opazili postavne številnih žensk, ki so ležale na tleh v drugem nadstropju prodajalne. Rešile so vdrli notri, a doguali, da so to le sohe, na katerih pomerjajo oblike.

ZDRAVSTVENO STANJE WILSONA.

Washington, D. C., 27. sept. — Glasi se, da je Woodrow Wilson še precej dobrega zdravlja. Dve leti je že tega, ko je zbolel, ko ga je namreč zadela kap in čeprav ne more iti, ven, je njegovo zdravstveno stanje vendar še precej zadovoljivo. On dela po osem ur na dan ter obišče senpatan kake gledališče.

ATTERBURY O DELAVSKIH PLAČAH.

Podpredsednik Pennsylvania železnice, general Atterbury, je izjavil, večerj na neki konvenciji v Philadelphiji, da bodo morale železnice napovedati svoj bankrot ali pa priti pod vladno kontrolo, če se ne bo v kratkem znižalo plač železničarjev.

ko sta se dve tolpi oboroženih policistov borili za posest tovora žganja v vrednosti sto in petin šestdeset tisoč dolarjev. Dotično polovico butlergerjev. Danes pa je prišlo iz Kentuckija. Detektivski seržant Smale, ki je bil takrat oproščen, je bil sedaj znova aretiran pod obdolžbo izsiljevanja.

Okrajni pravdnik Združenih držav, Klyne, pripravlja polno poročilo za policijskega načelnika Fitzmorrisa ter bo v njem navedel imena vseh članov policije, proti katerim se mu je posrečilo dobiti dokaze. Klyne je zaslišal večerj pol dueata policijskih poveljnikov ne glede na one policiste ki so bili predstavljeni veliki poroti. Sedaj pravijo, da policija preti vladnim pričam, ki so pripravljene pričati proti nji in da jim ponuja denar, da naj ne pričajo ali naj zapuste mesto.

NOVA TROZVEZA V SREDNJI EVROPI?

Praga, Česko, 28. septembra. — Dr. Edvard Beneš, čehoslovski minister za zunanje zadeve, se je vrnil iz Brna na Moravskem, kjer se je pogajal z Banffy-jem, prejšnjim madžarskim ministrom za zunanje zadeve glede spora med Avstrijo in Madžarsko, tikačjo se Burgenlanda. Tukaj prevladuje mnenje, da je bila misija ministra kot posredovalca med obema deželama uspešna sveda pod pogojem, da bodo zavezniški odobrili nameravani dogovor.

Glasi se, da dotoč uravnava spora popolno umaknenje madžarskih čet iz zapadne Ogrske ter nadalje pogodbo, sglasno s katero bo Avstrija vrnila Madžarski mesto Oedenburg, mogoče v zameno za narodno-gospodarske koncesije.

Na ta način uveljavljeno zblizanje med Madžarsko, Avstrijo in Čehoslovasko se smatra tukaj za enega največjih razvojev v centralni Evropi, ker je po njenju številnih videti v tem odpravljen je robstva od strani zavezni-kov ali vsaj pričetek tozadevnega gibanja.

HAAŠKO RAZSODIŠČE.

Haag, Nizozemsko, 28. sept. — Haasko razsodišče se bo dne 3. oktobra sestalo, da odloči o nekem sporu med Francijo in republiko Peru.

NEMIRI V ITALIJI.

Milan, Italija, 27. septembra. — Čete so danes v Modeni streljale na tolpo fašistov, ki je demonstrirala proti socialistom. Pet ljudi je bilo ubitih in 25 nadaljnih ranjenih.

Potni listi.

Pe največji odredbi belgraj-ske vlade dobé Jugoslovani potne liste same tedaj, ako primesejo s seboj kako listino iz starega kraja, da je razvidno, od kod je doma. Take listine so: Stari potni list, delavska ali vojaška knjižica, krstni list in domovnjica.

Navedno pismo ne zadostuje več. Kdor tedaj nima nobene take listine, pa želi potovati v stari kraj, naj pije županstvu ene občine, v katero je prišel, po domovnjico, potem bo čelo mogel dobiti jugoslovanski potni list.

Nikdo naj tedaj ne pride v New York v namen, da bi potoval v stari kraj, ako nima kake gori omenjene listine.

Denarna izplačila v jugoslovanskih kronah, lirah in avstrijskih kronah

se potom naše banke izvršujejo po nizki ceni, zanesljivo in hitro.

Včeraj so bile naše cene sledeče:

Jugoslavija:

Razpoložila na zadnje pošte in izplačuje "Kr. poštni čekovni urad" in "Jadranska banka" v Ljubljani.	
300 kron \$1.80	1,000 kron \$ 5.30
400 kron \$2.40	5,000 kron \$26.00
500 kron \$3.00	10,000 kron \$51.00

Italija in zasedeno ozemlje:

Razpoložila na zadnje pošte in izplačuje "Jadranska banka" v Trstu.	
50 lir \$ 2.70	500 lir \$22.50
100 lir \$ 4.80	1000 lir \$45.00
300 lir \$13.80	

Nemška Avstrija:

Razpoložila na zadnje pošte in izplačuje "Adriatische Bank" na Dunaju.	
1,000 nem.-avstr. kron \$ 1.30	10,000 nem.-avstr. kron \$11.00
5,000 nem.-avstr. kron \$ 6.00	50,000 nem.-avstr. kron \$50.00

Vrednost denarju sedaj ni stalna, menja se večkrat nepričakovano; iz tega razloga nam ni mogoče podati natančne cene vnaprej. Mi računamo po ceni istega dne kot nam poslani denar despe v roki.

Kot generalni zastopniki "Jadranske Banke" in njenih podružnic imamo zanesljive in izvanredno ugodne pogoje, ki bodo velike koristi za one, ki se hoče ali se bodo posluževali naše banke.

Denar nam je poslani najbolj po Domestic Money Order, ali po New York Bank Draft.

FRANK SAKNER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York

(Advertisement)

(Advertisement)

Kdo bo vladal Jugoslaviji, če bi Aleksander umrl?

Slovenec piše:

Kralj Aleksander leži bolan v Parizu. Vesti, ki govorijo službeno o njegovem zdravju, so sicer pomirljive in ugotavljajo, da je kralj izven nevarnosti, toda med občinstvom v Beogradu vlada, kakor je razvidno iz poročil tujih listov, velika skrb za kraljevo zdravje in francoski listi javljajo, da se bo takoj po kraljevem povratku v Beograd začelo reševanje vprašanja o prestolonasledstvu, katero bo kralj Aleksander rešil v sporazumu z vladno in parlamentarno. Kot prezumtivne naslednike prestola imenuje francoski časopis prince Jurija, Pavla in sina ruske velike knežinjke Jelene, Vsevoloda.

Vprašanje prestolonasledstva ni tako enostavno in preprosta stvar, kakor izgleda na prvi pogled, ampak ima zlasti v naši državi velik notranjepolitični in še večji vnanjepolitični pomen. Oseba ranjkega kralja Petra I. je postala narodu že naravnost legendarna, in ni ga bilo človeka, ki bi se bil drznil dvigniti svoj glas proti niemu. Tudi sedanji kralj Aleksander bo užival, tako vsaj upamo, isto zaupanje med narodom, kakor njegov herojski prednik. Ne more se pa gotovostjo trditi za njegovega eventualnega naslednika in kaj pomenijo pretendentski boji za prestol, za notranji mir in red v državi, jasno in glasno pričajo zgodovina vseh monarhičnih držav. Položaj, v katerega država lahko zaide vsled notranjih bojov za prestolonasledstvo, postaja še toliko zmedenejši, ker se sosednje države ali pa one, kjer vladajo sorodniki rznih pretendentov, le prebde poslužujejo nastalih zmešnjav v dosego svojih koristi in izvedbo svojih načrtov.

Zato je nujno potrebno, da se pravočasno ukrene vse, kar more spore za prestol onemogočiti in bas tiste določbe zakona ali ustave, ki se nanašajo na ureditev prestolonasledstva, morajo biti izdelane s skrajno temeljitostjo in preciznostjo, da je vsak dvom izključen.

Vidovdanska ustava določa glede prestolonasledstva v členu 56: — V kraljevini Srbiji, Hrvatini in Sloveniji vlada Peter I. Karađorđević. Kralja Petra nasleduje prestolonaslednik Aleksander in njegovo moško potomstvo iz zakonitega zakona po vrsti prvorodjenstva. Če kralj ni na moškem potomstvu, si določa naslednika iz stranske linije s pristankom narodne skupščine. Za ta sklep je potrebna nadpolovična večina celokupnega števila članov narodne skupščine.

Ta določba se sicer jako lepo bere, boleha pa na eni veliki napaki ni namreč jasna in določna! To je prva in glavna zahteva pri določbah, ki urejajo važne državneprave akte.

Ustava pravi, kaj določi prestolonaslednika kralj. To je jasna določba, čeprav se ne bodo strinjali z njo vsi, ki trde, da je v prvi vrsti merodajni suvereni narod, da si izbere ali svojega kralja, ali pa se odloči tudi za kako drugo državno obliko. — Kralj določa, — pravi ustava dalje — svojega naslednika iz stranske linije. To je že jako splošna določba, ker ni nikjer rečeno, katera linija uživa prvenstvo. Če ima kralj brate in sestre, kakor kralj Aleksander, nastane vprašanje: Kdo ima večjo pravico na prestol, ali starejši brat in njegovo potomstvo, ali mlajši, ali sestra ali kdo? Ustava daje kralju v tem oziru popolnoma proste roke, toda ta prostost ni nikakoli garancija, da se ne bi vneli ostri hišni prepri med onim, ki ga določa kralj, in onim, ki se smatra za bolj upravičenega in poklicanega n. pr. z ozirom na prvorodjenstvo ali pa iz kakih drugih razlogov.

Se bolj zapletena pa postane cela stvar lahko vsled ustavne določbe, da mora od kralja imenovanega prestolonaslednika potrditi tudi narodna skupščina. Ta določba more v imenovanem slučaju polajati še bolj zapletiti. Ali ne bo vsak pretendent gledal na to, da si zaglasi večino med poslanci? Tako prizadevanja pa morejo roditi nebroj političnih intrig in ravno to, kar se je doslej v parlamentarnih monarhijah najbolj izogibavalo, namreč vmešavanje kralje in dvornih krogov v dnevno politiko, bo postalo nekaj navadnega in običajnega na veliko škodo države in reda v njej, a še na večjo škodo — dinastije.

Naši ustavotvorci so bili na svoje delo silno ponosni. Tu imamo lep primer, ali so na svoj elaborat lahko ponosni po pravici ali ne. — Vse kaže na to, da bo treba kolikor mogoče kmalu začeti vidovdansko ustavo temeljito — revidirati!

Kri naše krvi teče v Zapadni Ogrski.

Ko spremljamo dogodke v zapadni Ogrski, se morda niti ne zavedamo vsi, da teče tudi tukaj kri naše krvi, da se tu dopirajo grobovi za naše jugoslovanske brate Bele Hrvate (Wasser - Kronten) v zapadni Ogrski. Ko je Wilson začel peti lepo pesem o samoodločbi narodov, so začeli tudi ti narodni upniki svobodnejše dihati. Stejejo v celem okoli dvesto svojih belohrvatskih pisateljev. Vedra ti izumirajo vedno bolj in bolj. Imeli so celo tednik "Naše Novine", ki so začele po razsluži monarhijske življeno narodno pisati, ker so njegovi izdajatelji upali, da pridejo s "koridorjem" v Jugoslavijo. Boljševiški režim v Ogrski jim je vse to zabil, in sedanji režim jih ne pusti več kvišku. Blizajo se svoji narodni smrti. Zda jih deljo med Avstrijo in Ogrsko. Bije se še boj za meje, krvavijo morebiti celo dobesedno ti Hrvati. Če pa dejanski ne prelijejo krvi, se prelije njih narodna kri, ker jih nad polovico pride pod Avstrijo, drugi pa pod Ogrsko. Ločeni se še manj morejo držati. V sedanjih strelskih jarkih je narodna smrt belih Hrvatov, ki jih je še okoli 200.000.

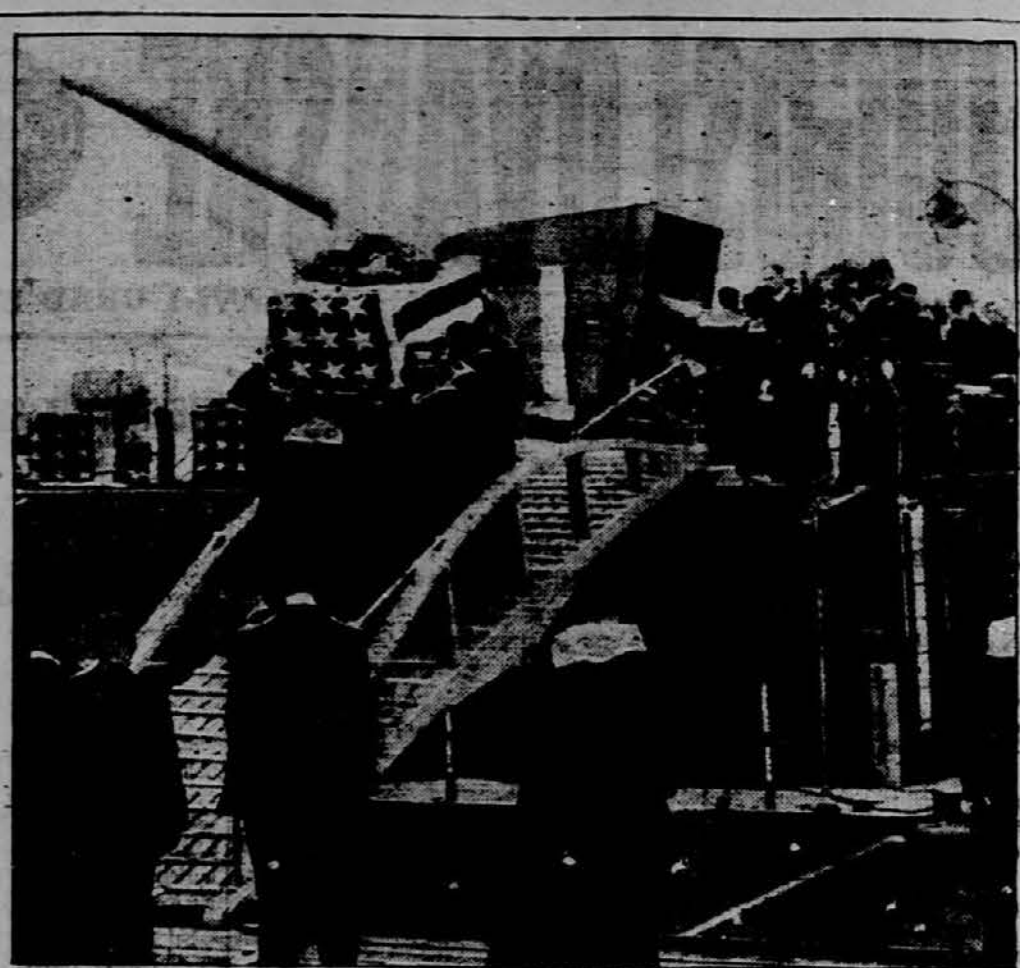
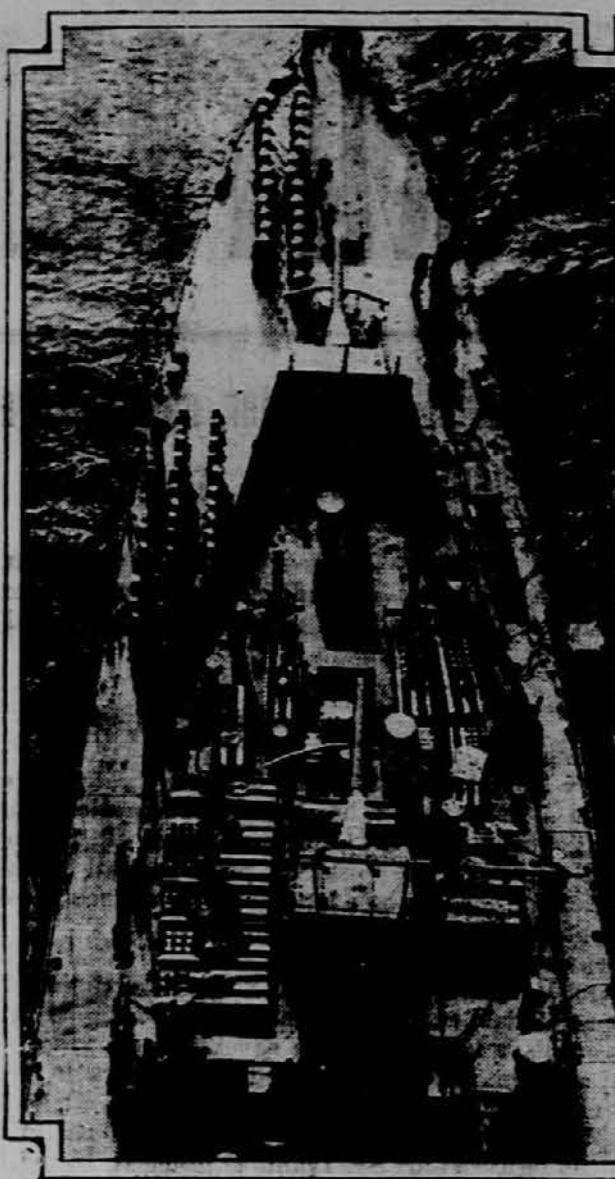
O tem piše univ. profesor dr. Slavič v ravnoizdani knjigi "Rekruturje" tako le:

Severno od Prekmurja, med Rabo pri Monostru (Sv. Gothardu) in Donavo so se v 16. stoletju priselili od Donavi Slovaki iz Nite in Trenčina, južno od njih do Rabe pa zlasti Hrvati, Bošnjaki itd., k ostankom panonskih Slovencev. Razen nekaj Slovkov južno od Donave se ti Slovani (Jugoslavlani) smatrajo za Hrvate. Pravi se jim tudi Hrvati. Ti Hrvati tvorijo narodnostne otoke med Nemci in Madžari, so si ohranili svoje posebne jugoslovanske šege in navade ter so ponosni na svoj hrvatski jezik. Kljub temu, da znajo navadno vsi še nemški in madžarski, si ne dajo vzeti svojih hrvatskih pridjev. Nekdaj so imeli ti novi naseljenici tudi duhovnike - glagoljase s staroslovenskim bogoslužjem. Nemci in Madžari so jim zabil glagolico. Hrvatske pridige pa so si ohranili do danes. Te pridige imajo ali rojeni Beli Hrvati ali prekmurški Slovenci in Slovaki; pa tudi madžarski duhovniki so se ponekod tolike naučili, da so jim pridigovali hrvatski. Slovska imajo malo. Imajo svoje hrvatske molitvene knjige ter kak katekizem in "Razlagajo katekizma", kolikor od leta 1864 naprej, n. pr. "Kalendar sv. Familije" leta 1905.

Teh Hrvatov med Rabo in Donavo je po hrvatski statistiki okoli 70.000, v resnici pa jih je trikrat toliko. Da bi se ohranili Beli Hrvati med Rabo in Donavo ter Hrvati in Slovenci severno od Mure in Drave, se je delalo na mirovni konferenci v Parizu zlasti s češke strani, ki je otieljno postavila koridor kot predlog med svoje revindikacije, na to, da bi bil med Čkoslovasko in Jugoslavijo pas ali koridor, čigar manjši del pri Donavi bi spadal pod Čkoslovasko, drugi del pa z glavnim mestom Sobotičem pod Jugoslavijo, po katerem bi imeli ti dve državi neposredno zvezo in bi se s tem pretrgal stik med Nemško Avstrijo in Ogrsko.

Mirovna konferenca ni hotela dati tega koridorja, ampak so bili Beli Hrvati razdeljeni med Avstrijo in Ogrsko, ker so nekako v sredini med nemškim in madžarskim prebivalstvom; več jih je prisojenih Avstriji. Ker pa Ogrska prostovoljno noče odstopiti, je še ta zapadna Ogrska ali "Burgendar", kakor so jo začeli imenovati Avstriji, do sedaj pod ogrsko oblastjo. Naj pa pridejo ti Hrvati kamorkoli, na vsak način bodo imeli vedno težje stališče pri obrambi svoje narodnosti.

SOJAKI, NAROČAJTE SE NA "GLAS NARODA". NAJ VEČJI SLOVENSKI DNEVNIK V NOV. BRANJAH

Pred krakim se prepeljali sem trupla onih ameriških vojakov in častnikov, ki so se smrtno ponesrečili pri eksploziji vodilnega balona ZR-2. Na sliki vidite ladjo, ki je žrtve pripeljala in prenos na krago.

Ena noč na kopnem v Kalkuti.

Sel sem na kopno nekega večera v preteklem novembru, v službi delavski obleki in brez klobuka. Naša ladja je bila v Kitranore dokih, daleč od angleškega in trgovskega mestnega dela in povsod naokrog sa stanevali domaćini.

To je bila Indija in ne Kalkuta. Mnogice so se vratile z dnevnega dela ter polne este, s svojimi rjavimi hrbti in dolgimi srajcami. Hodil sem sredi te množice in prisluškval godbi, ki je igrala na nekem trgu v proslavo letnega praznika domaćinov.

Ko je godba prenehala igrati, se je množica razpršila in tudi jaz sem se dvignil. Naenkrat pa sem čul za seboj angleško in neki glas me je vprašal: — Ali ste vi Amerikane? — Domačin v navadni obleki se mi je približal ter pričel govoriti s solarsko natančnostjo, ki je kazala, da zna dobro angleški, čeprav le težko govori ta jezik. Množica se je obrnila, presečena vspriho tega jezika. Moj spremljevalec je rekel ljudem nekaj, česar nisem razumel, a se obrnil nato proti meni, rekoč: — Jaz vedno rad govorim z Amerikanci. Razumete, z Amerikanci. Kadar se kaže Indijec kaj naučiti, gre v Ameriko. Amerika bo gotovo pomagala Indiji. Indija ve, da ji bo Amerika pomagala.

Moj znanec me je nato odvedel v neko hišo ali pravzaprav na dvorščice hiše, kjer je bilo zbranih dosti ljudi. Izprvo so se vsi ozirali vame kot sovražno, a ko jim je moj znanec nekaj povedal v domačem jeziku, sem opazil, da so izgubili njih pogledi oni strogi in motreči izraz.

Kadarkoli pa sem dal svojemu znanecu priliko, se je vedno vrnil k svojemu predmetu. Bil je kot obseden od tega predmeta ter ni potreboval nobenega bodčila z moje strani. Hotel je vedno govoriti z menoj o Amerikancih, ker se tako strašno razlikujejo od Angležev. Takoj, ko me je videl, je spoznal, da sem Amerikane, ne pa Anglež. Angleži se ne oblačijo tako ter ostajajo v svojem mestnem delu. Oni nočejo spoznati Indije. Indijci pa niso taki reveži kot mislijo Angleži. Oni sicer potrebujejo pomoči, a tudi sami so že na delu. Izdelujejo že svoje lastno blago, katero sem gotovo videl na trgu. Potrebujemo pa strojev za izdelovanje blaga in te stroje morajo kupiti v Ameriki, ne pa v Angliji. Indijci se učijo v lah angleški. Raditega bode lahko tržili z ostalim svetom ter imajo tudi dosti stvari, da tržijo z njimi. Najti je indiske pilote in on sam (namreč moj znanec) je pred delavce pri nakladalnih ter ve, kako naložiti veliko ladjo in kako porazdeliti tovar po notranjosti ladje. Vsek Indijec bo kmalu

mogel vršiti nekaj koristnega, za kar je treba izurjenosti.

Kamorkoli sva šla, je obgovoril mimoidoče. V vsakem slučaju sem tudi zapazil, da se je izraz na licih teh ljudi izpremenil. Postal sem radoveden ter ga vprašal, kaj jim pove. — Oni morajo vedeti, da niste vi Anglež, — je rekel. — Jaz povem vsakemu, da ste Amerikane.

Nato mi je pričel pripovedovati, kako se Indijanci organizirajo. Vse, kar bodo mogli, bodo storili sami. Ne morejo pa napraviti vsake stvari, kajti za to potrebujejo strojev, a dobili bodo vse iz Amerike in na ta način ne bo šlo nič njih denarja v Anglijo. Preprečili bodo prodajo katerekoli angleške stvari v Indiji.

Bojkot? — sem vprašal jaz, hotel izvedeti. Zahvalil se mi je.

Da, to je bila beseda, katero je za ta izraz ter nadaljeval s svojimi frazami z visokim, kričevim glasom. Nič več ne bodo Indijci kupovali angleškega blaga. Indijci se bodo naučili izdelovati sami zase vsako stvar in nič več ne bodo delali za Anglijo. Že sedaj štrajkajo. Ali mogoče vem za te štrajke? O štrajku pristaniških delavcev in nakladalcev? Štrajdeset "annas" (indijski drobci) na dan je premalo, da bi človek živel od tega, tudi če je samo kuli. Veliko lažje bi bi živeti z eno rupijo.

Lažje bi bilo živeti s 33 centi na dan mesto z 29 centi, — sem ponavljal v svojem duhu, dočim je on govoril naprej.

V petnajstih letih od sedaj naprej bo vstala nova Indija. Amerika bo pomagala. Rusija pomaga že sedaj. Ko pa bo prišel čas, ko bo cela Indija pripravljena, bo gotovo tudi Amerika pomagala.

Da, — sem rekel jaz precej ostro, — Amerika bo pomagala, če bo mogoče dobiti iz tega kaj denarja. Amerika je sebičen narod. — Da, — je rekel, — rad bi videl New York. — Očividno ni razumel, kar sem mu rekel.

New York? — sem rekel, a takoj prenehal, ker sem spoznal, da bi me ne razumel, da bi ne verjel, tako slepa je bila njegova vera v zapadno civilizacijo.

On pa je govoril naprej o tem, da odhajajo Indijci v Ameriko, da se nekaj nauče. Amerika mora vedeti, da potrebujejo Indijci stroje. S stroji bi lahko napravili vse potrebno in Indija. ... Kaj? Tudi puške in topove in vsak človek v Indiji bi nekaj delal in potem bi Indija, kot en mož. ...

Ločila sva se ter se dogovorila, da se sestaneva naslednji večer. Bil je vesel, da je govoril z Amerikancem. Ko sem se vračal po zapuščenih cestah proti svoji ladji, sem razmišljal o tem, koliko jih je in kako lahko vsak dovrši svoje malo stvar. Vsi ti skupaj pa ne vedo, kako strašno bi bilo, — Indija kot en mož. ...

Naslednjega večera ga nisem več našel na dogovorjenem mestu. Mogoče radi tega, ker nisem jaz rekel, da je Amerika čudovita

Aretiran borzni spekulant.

Iz Budimpešte poročajo: Na ogradbo grofice Szaparyjeve je prišla policija ravnatelja Dežline industrijske banke Ferdinanda Macha. Aretirane bo izročeni državnemu pravdnistvu. Grofica ga je obdolžila, da je na borzi zašpekuliral znesek 7 in pol milijona K, ki ga je sprejel za prodan grofici in vratni okras.

Verižništvo na debelo.

Kakor poročajo poljski listi, so aretirali bankirja in trgovca z valutami Hilberstadta zaradi goljufivih manipulacij, toda so ga izpustili, ko je položil kaveže v znesku več milijonov. Po poročilih li-

stov se je ta bankir skupaj z dunajskimi bankami bavil z valutnimi spekulacijami in verižništvom na debelo. S svojimi manipulacijami in s tihotapljenjem velikanskih zneskov na Dunaj je zakrivil padec poljske marke. Vsi ti post so mu nesli ogromne dobičke. Finančna uprava je vsled tega ustavila šifrirane brzojavke za banke.

Demonstracija brezposelnih.

V Sheffieldu na Angleskem je prišlo pri demonstracijah brezposelnih do nemirov. Mnogica broječa kakih 8000 oseb, je poizkusila vdreti v mestno hišo, pa jo je razpršila policija.

Zemlja šla skozi rep kometa.

Zvezdarna Koenigstahl pri Heidelbergu poroča, da je šla zemlja v noči od 8. do 9. avgusta skori rep nekega kometa.

Svetovna produkcija premoga leta 1920.

Geološki inštitut Združenih držav poroča:

Po prvem zastajanju, katero je povzročila vojna, je produkcija premoga v zadnjih dveh letih vojne že skoro zopet dosegla predvojno višino, to je 1342 milijonov ton. Takoj po zlomu centralnih sil sta zelo zmanjšana produkcija orožja in streliva ter desorijentacija trgovine povzročili zastoj. Ko se leta 1920 razmere spremenile, se je začela zopet intenzivno delo.

Celokupna svetovna produkcija premoga v letu 1920, znaša 1300 milijonov metrskih stotov. Medtem ko je bil pred vojno center premoga industrije v Evropi, saj je znašala evropska produkcija 50 odstotkov svetovne produkcije, je morala Evropa sedaj to mesto prepustiti Severni Ameriki, ki izkoplje letno 46 odstotkov vsega premoga.

Vzrokov za nazadovanje je več. Prvi vzrok je ta, da je med vojno mnogo premogovnih distriktov trpelo neposredno težke škode, tako v Franciji, Poljski, na Balkanu. Dalje se je zmanjšala po vojni produktivna zmoglost delavstva iz umljivih vzrokov, slednjič je pa vojna prenesla industrijsko in trgovinsko težišče iz Evrope proti zapadu. Tako je padla produkcija premoga v Angliji za 20 odstotkov, v Nemčiji brez saarskega področja in Alzacija (Lorene) za 24 odstotkov, na Francoskem za 46 odstotkov. Vakuun, ki je nastal v vojni na svetovnem trgu vsled izločitve Nemčije in deloma Anglije, so hitro izrabile države, ki so bile manj ali pa sploh nezaposlene za vojno. Amerika, Japonska in Kitajska so takoj zasedle od Evropejcev zapuščen orientalski trg. Od vseh, od bejše oddaljenih dežel imata samo Nova Zelandija in Avstralija manjšo produkcijo, nego pred vojno. To pa zaradi tega, ker sta se ti dve deželi najaktivnejše od vseh angleških dominijskih vdeleževali svetovne vojne.

WSS WSS WSS WSS WSS

KNJIGE

Poučne knjige.

Nemški abecednik	.35
Nemško-angleški tolmač	.60
Pravilo dostojnosti	.30
Slovensko-nemški slovar (Janežič Bartol)	4.00

Zabavne in razne druge knjige.

Doli z orožjem	50
Knjige družbe Sv. Mohorja	
Duhovni boj (349 str.)	.50
Mesija (1. zv.)	.30
Mladim srecem (2 zv.) (Spisal K. Meško)	.30

Zemljevidi.

Združenih držav	.15
Kranjske dežele	.10
Zemljevid Evrope	.30
Velika stenska mapa	2.50
Zemljevidi: New York, Ill., Kansas, Colorado, Montana, Minnesota, Wyoming, West Virginia in Alaski vsaki po	.25
Pennsylvania	.50

Naročilom je priložiti denarno vrednost, bodisi v gotovini, poštini nakaznici ali poštinih znamkah. Poština je pri vseh cenah vračunjena.

Knjiga za lahkomišelnice ljudi, (spisal I. Cankar)	1.75
Pet tednov v zrakovu	2.00
Zbrani spisi Jakob Alešovec.	
"Kako sem se jaz likal", Prvi del	1.25
Drugi del	1.25
Tretji del	1.00
"Ljubljanske slike", Četrti in peti del	1.50
"Ne v Ameriko", Šesti del	1.25
Amerika in Amerikanci	5.00

Molitveniki.

Rajski Glasovi.	
v usnje vezano	1.80
v kost vezano	1.70
Sveta Ura	
v platno vezano	1.00
v usnje vezano	2.00
v kost vezano	1.80

Slovenic Publishing Company
82 Cortlandt St. New York

